

УДК 504.4(477.41)

НАСЛІДКИ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ ДЛЯ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Деркач С. С.

CHERNOBYL DISASTER CONSEQUENCES FOR KYIV REGION

Derkach S.

У статті висвітлені проблеми Чорнобильської катастрофи на прикладі Київської області, за даними, наданими Національним музеєм «Чорнобиль», стосовно переселених осіб з Чорнобильського району до Макарівського району Київської області. Проаналізовано зміни, які сталися у соціальній ситуації протягом 30 постчорнобильських років. Розкрито екологічні й медичні наслідки викидів радіоактивності зі зруйнованого 4-го енергоблоку ЧАЕС, позитиви й негативи під час їх мінімізації, проблеми з фінансуванням основних напрямків соціальної підтримки постраждалого населення. Запропоновані шляхи розв'язання демографічної ситуації не лише на Київщині, а й в Україні. Крім того, дослідження ґрунтуються на результатах опитування жителів Києво-Святошинського, Макарівського та Васильківського районів Київської області.

Ключові слова: Чорнобильська трагедія, Київщина, евакуйована особа, забруднення.

32 роки минуло після Чорнобильської катастрофи, що призвела до радіоактивного забруднення території України, значної території Європи і стала трагедією для мільйонів людей. На території України мешкає значна кількість населення, яке постраждало від аварії на Чорнобильській АЕС у 1986 р. Найбільше постраждалих на радіоактивно забруднених територіях, до яких належить і Київська область.

Ураховуючи масштаби катастрофи та велику кількість опромінених, уже з перших місяців після вибуху реактора почала створюватися система моніторингу стану здоров'я. Чорнобильська трагедія призвела до тяжких змін здоров'я, і велика кількість постраждалих вимагає від органів охорони здоров'я постійної роботи, спрямованої на здійснення медико-санітарного забезпечення цього контингенту.

Ліквідація наслідків катастрофи змусила державні органи залучити значні зусилля та кошти, проте низка пов'язаних з нею невідкладних проблем залишається і зараз надзвичайно широкою. Це вимагає постійного аналізу пріоритетності як головних напрямків діяльності, так і конкретних завдань у

межах кожного з них, зіставлення досягнутого з загальними потребами. Зараз радіаційна обстановка в Україні стабілізована і надійно контролюється моніторинговими системами МНС, МОЗ, Мінагрополітики та радіологічними підрозділами різних установ та організацій.

Вивчення екологічних наслідків Чорнобильської катастрофи займались у Києві та Чорнобилі такі наукові заклади: Український НДІ сільськогосподарської радіології, Медико-екологічний центр проблем Чорнобиля, Інститут експериментальної паталогії онкології і радіобіології ім. Р.Є. Кавецького НАН України, Інститут ядерних досліджень НАН України, Науково-інженерний центр радіогідрологічних полігонних досліджень при Президії НАН України, Інститут геологічних наук НАН України, Чорнобильський науковий центр міжнародних досліджень.

Медичні наслідки цієї найбільшої в історії людства техногенної катастрофи і досі лишаються суспільно гострим питанням та предметом дискусій. Фахівці вивчали найрізноманітніші її аспекти. Вивченню загальних питань і проблем Чорнобильської катастрофи нашої держави присвячені роботи багатьох учених. Значний внесок у вивчення і розв'язання цих проблем зробили такі українські вчені, як Н.П. Барановська [1], В.К. Борисенко [2], С.І. Васюта [3], С.П. Красильніков [4] та ін. Проте наслідки Чорнобильської катастрофи для Київської області залишаються мало вивченими, тому ця проблема потребує ґрунтового дослідження. При цьому слід зазначити, що дослідження загального і конкретного характеру змін в екології проводили фахівці не лише в Україні, а й інших постраждалих регіонів колишнього Радянського Союзу.

Напередодні 1986 року Житомирщина та Київщина була індустріально-аграрними регіонами України. Дві третини від народного господарства Житомирщини становила промисловість. Територією області з півночі на південь, зі сходу на захід проходили п'ять магістральних колій. Протяжність автошля-

хів з твердим покриттям становила 10,4 тис. км. 2980,8 тис. га земельних угідь, з них 1697 тис. га сільськогосподарського призначення, давали можливість забезпечувати жителів області продуктами харчування, а промисловість сировинною. Серед посівних площ зернові становили 43,1%. З технічних культур на область припадало 66% площ усіх хмільників України. Майже половина обсягу валової продукції сільськогосподарського виробництва припадала на багатогалузеве тваринництво м'ясо-молочного спрямування [5].

Великої шкоди населенню та народному господарству України завдала Чорнобильська катастрофа. Найбільше постраждали території Поліського регіону. Унаслідок Чорнобильського вибуху в Україні було радіаційно забруднено 50 тис. кв. км 74 райони, понад 2300 населених пунктів, розташованих на території 12 областей з населенням 3,2 млн осіб. У зону радіації потрапило 42% Житомирської області з населенням 541 тис. осіб, у дійсності кожен третій мешканець Житомирщини, з них 180 тис. дітей [6].

Аварія призвела до забруднення більш як 145 тис. км² території України, республіки Білорусь і Російської Федерації. Загальна кількість мешканців України, які постраждали внаслідок аварії, перевищила 3 млн, з них 900 тис. дітей і підлітків. Ситуація вимагала термінового ухвалення рішень щодо радіаційного захисту постраждалих, надання медичної допомоги учасникам ліквідації аварії та її наслідків. Понад 2 тис. лікарів, 4 тис. медичних сестер і близько 1200 студентів старших курсів медичних вишів було залучено в Україні до надання медичної допомоги евакуйованим і мешканцям, які зазнали впливу підвищення рівня радіації [7].

Було створено досить відомий у 1986 р. Фонд допомоги ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС – так званий «рахунок 904», куди надходили гроші від населення і від трудових колективів. По всій країні проходили суботники, а зароблені гроші перераховували на рахунок 904 у фонд допомоги постраждалим. Окремі громадяни перераховували в цей фонд частину своєї зарплати, пенсії, гонорари.

В Україні станом на 1 червня 1986 року до фонду було зроблено 25 млн руб³. добровільних внесків у фонд допомоги ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС. Так, станом на 15 вересня 1986 р. в Україні на рахунок допомоги постраждалим надійшло 123325 тис. руб., з них по Київській області – 6463 тис. руб., по Києву – 13472, Житомирській області – 4034 тис. руб., Чернігівській – 2850, Рівненській – 2367 тис. руб⁴ [8].

Зробили свій внесок у ліквідацію наслідків катастрофи й учасники студентських загонів. За рішенням ЦК ВЛКСМ в області на будівництві житлових будинків та об'єктів соціально-культурного та побутового призначення для населення, евакуйованого з 30-кілометрової зони, працювало 7 тис. студентської молоді із 45 територій СРСР. Ними було

побудовано 660 будинків і понад тисячу інших об'єктів [9].

Наступними роками кількість чорнобильських організацій і фондів дуже швидко збільшувалась. У цілому, чорнобильські організації намагалися з'ясувати соціальні питання населення. У 1999 р. в Україні зареєстровано 47 Чорнобильських фондів та об'єднань, з них: – 44 в Києві, 2 в Харкові, 1 у Білій Церкві [10].

До зони радіоактивного забруднення потрапили 735 населених пунктів Житомирщини, а саме: Володарсько-Волинського, Ємільчинського, Коростенського, Лугинського, Малинського, Народицького, Новгород-Волинського, Овруцького, Олевського районів і міста Коростень, Малин, Овруч. Чорнобильська катастрофа ускладнила економічні та демографічні умови цього регіону. Унаслідок цього за 1986-1996 роки продукція скоротилась на 40%. Забруднено 1257,5 тис. га, тобто дві третини орних земель, з них 607,9 тис. га й дотепер не підлягають відновленню. Спричинено значних збитків народному господарству, культурно-освітнім закладам, соціально-побутовій сфері та великої шкоди здоров'ю людей [11].

У 1986 р. було евакуйовано майже 116 тис. осіб, унаслідок чого виникла проблема додаткового будівництва житла для переселенців. У 1986-1987 рр. для них було збудовано близько 15 тис. квартир, гуртожитків, 23 тис. споруд, приблизно 800 установ соціальної та культурної сфери. Замість відселеного міста Прип'ять для персоналу Чорнобильської АЕС побудовано нове місто Славутич [12].

Загальна сума прямих збитків унаслідок аварії на Чорнобильській АЕС у 1986-1989 рр. становила близько 12,6 млрд доларів США. Витрати матеріально-майнових комплексів і окремих об'єктів економіки в зоні відчуження на території України – 1,4 млрд доларів США [13].

Забруднення сільськогосподарських угідь належить до найважчих екологічних та економічних наслідків аварії на ЧАЕС. У результаті викидів із зруйнованого 4-го енергоблоку станції забрудненими станом на 1996 р. виявилось понад 5 млн га, передусім Українського Полісся.

Слід зазначити, що нині в Україні до зон радіоактивного забруднення віднесено 2 тис. 293 тис. населених пунктів у 74 районах 12 областей у яких проживає 2,2 млн людей [14].

Київська область вважається 4-ю зоною радіоактивного забруднення території. В області нараховується 19 районів, які радіоактивно забруднені, а саме: Білоцерківський (м. Біла Церква, м. Узин і 21 село), Богуславський район (м. Богуслав і 33 села), Бородянський (смт. Бабинці, Бородянка, Клавдієво-Тарасове, Немішаєве, Пісківка і 41 село), Броварський (5 сіл), Васильківський (9 сіл), Вишгородський (м. Вишгород, смт. Димер і 55 сіл), Іванківський (смт. Іванків і 80 сіл), Кагарлицький (м. Кагарлик і 28 сіл), Києво-Святошинський (м. Ірпінь, м. Боярка, смт. Буча, Ворзель, Гостомель, Коцюбинське і 8 сіл),

Макарівський (сmt. Макарів і 43 села), Миронівський (м. Миронівка і 18 сіл), ОСП Славутич (м. Славутич), Обухівський (сmt. Козин і 19 сіл), Поліський (31 село), Рокитнянський (сmt. Ромашки і 16 сіл), Сквирський (3 села), Ставищенський (сmt. Ставище і 6 сіл), Таращанський (м. Тараща і 17 сіл), Фастівський (м. Фастів і 9 сіл).

Таблиця 1

Порівняльні дані щодо евакуйованих жителів з Чорнобильського району у 1986 року до Макарівського району Київської області [15]

Населений пункт	Кількість прибулих		Кількість вибулих	
	осіб	сімей	осіб	сімей
Макарів	946	361	420	76
Фасова	518	303	12	11
Гавронщина	207	18	28	9
Наливайківка	978	420	62	40
Плахтянка	325	96	92	20
Нижилівичі	183	99	40	27
Копилів	1452	703	273	79
Колонщина	576	266	85	23
Андріївка	1316	513	327	83
Королівка	652	285	49	24
Липівка	924	421	180	69

У зв'язку з аварією на Чорнобильській АЕС було розміщено евакуйоване населення в таких селах: Фасова, Гавронщина, Наливайківка, Плахтянка, Нижилівичі, Копилів, Колонщина, Андріївка, Королівка, Липівка Макарівського району. Цікаво зазначити, що один з перших районів Київської області був саме Макарівський, куди переселяли людей з Чорнобильського району.

Приймати населення сільські ради Макарівського району розпочали з 4 травня 1986 року. При розміщенні було враховано місце роботи працездатних і їхній вік. Учителі приймалися на роботу до школи, депутати до сільської ради, механізатори у тракторний парк, а фермери йшли працювати до колгоспу. Станом на 17 травня 1986 р. 200 осіб працювало в сільському господарстві.

У 1986 році з Чорнобильського району до Макарівського району Київської прибуло 8 тис. 77 осіб евакуйованих, з них 3 тис. 485 сімей. Багатьох прибулих жителів влаштовували умови проживання, місце роботи і тому залишилися на постійне проживання. Деякі з них виїхали до інших населених пунктів області або до родичів. Виїхало прибулих з чорнобильської зони 1 тис. 568 осіб, з них 461 сім'я.

Усі евакуйовані особи отримали матеріальну допомогу в розмірі 200 крб на кожного члена родини, а також грошову допомогу від Червоного Хреста в сумі 50 крб отримала кожна особа. Загалом, евакуйовані особи з 24 сіл, які проживали в Чорнобильському районі, були переселені до 16 населених пунктів Макарівського району.

Районним відділом народної освіти була проведена значна робота щодо прийому і влаштування дітей з Чорнобильського району та м. Прип'яті до шкіл, дитячих дошкільних закладів Макарівського

району. Від 4 до 8 травня 1986 року було влаштовано на навчання 565 дітей. Крім того, усіх дітей було забезпечено необхідними підручниками, зошитами, канцтоварами і необхідним одягом, а також дво- або триразовим харчуванням у шкільній їдальні. Усім бажаним сім'ям була надана допомога у влаштуванні дітей дошкільного віку в дитячі дошкільні заклади. За період від 4 до 8 травня було прийнято 163 дитини до дитячих садків району.

Слід зазначити, що за цей час до району прибуло 105 вчителів і вихователів з Чорнобильського району. Їм була надана допомога у працевлаштуванні і забезпеченні житлом. За відповідний період відбулось оздоровлення 565 дітей не лише Чорнобильського району, м. Прип'яті, а також усіх 4 тис. 518 учнів Макарівського району. У кожному селі району організовували вечори для відпочинку, виступи учасників художньої самодіяльності (табл. 1).

Певний вплив на відтворення населення має екологічна ситуація, яка найбільше загострилася після катастрофи на ЧАЕС. Майже всі регіони держави зазнали впливу радіоактивного забруднення, що підтверджується різким зростанням смертності після 1986 року. Найвища вона серед осіб старших вікових груп. Зросла смертність серед чоловіків віком понад 40 років, а серед жінок – понад 50 років. Основні причини смертності – хвороби серцево-судинної системи, новоутворення, нещасні випадки, отруєння, травми та ін. За даними дослідження, найбільше збільшилася смертність від хвороб системи кровообігу, нещасних випадків, отруєнь і травм. Значно зросла смертність від захворювань на СНІД і туберкульоз.

Опитані респонденти оцінюють умови життя за місцем теперішнього проживання як середні. Як свідчать дані опитування, молоді люди Києво-Святошинського, Макарівського, Васильківського районів Київської області негативно оцінюють наслідки Чорнобиля для майбутнього. Такої ж думки дотримується майже все населення Київської області. Головною екологічною причиною погіршення здоров'я населення залишається Ч-фактор.

Серед інших причин, що обумовили негативні тенденції у стані здоров'я населення України за час, що минав після катастрофи, найважливішими слід уважати: незадовільні умови життя більшості громадян України, проблеми пов'язані з водопостачанням, неякісними продуктами харчування, якістю медичної допомоги та соціального забезпечення населення. Чорнобильська катастрофа, яка призвела до радіаційного забруднення великих територій, є значним демографічним зсувом у структурі населення, що проживає на цих територіях, суттєвим змінам в умовах життя, праці та побуту людей, ще більше підсилює та прискорила негативні тенденції, які відбуваються у стані здоров'я громадян України.

У Макарівському районі в 1980-1986 рр. активно велось будівництво житлових будинків, а саме тому було куди поселяти евакуйованих людей працездатного віку, дітей і пенсіонерів. Наприклад, у с.

Фасова велоса будівництво вулиці з 24 житлових будинків для розміщення жителів із Чорнобильського району.

Таблиця 2

Порівняльні дані стосовно евакуйованих 1986 року жителів з Чорнобильського району до Макарівського району Київської області [16]

Населений пункт	Загальна кількість мешканців, з них				
	Особи	Працевдатні	Пенсіонери	Інваліди	Утриманці
Макарів	526	284	152	-	90
Фасова	506	217	185	11	93
Гавронщина	179	72	62	3	42
Наливайківка	916	408	250	23	235
Плахтянка	233	85	93	5	50
Нижилівичі	143	59	55	5	24
Копилів	1179	420	420	23	316
Колонщина	491	192	142	-	157
Андріївка	989	403	321	10	255
Королівка	603	251	233	-	119
Липівка	744	345	253	15	131

Крім того, у 10 областях УРСР велоса будівництво 2 тис. 35 житлових будинків (Волинська, Закарпатська, Миколаївська, Івано-Франківська, Кримська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Херсонська, Чернівецька). На фінансування будівельних об'єктів було виділено 45 100 000 крб, але для завершення необхідного будівництва потрібно було 75 000 000 крб.

У дійсності в Макарівському районі залишилося на постійне місце проживання 6 тис. 509 осіб (100%), з них 3 тис. 84 сім'ї, з них 2 тис. 836 осіб (43,6%) – працевдатні, з них 2 тис. 166 осіб (33,3%) – пенсіонери, з них 95 осіб (1,4%) – інваліди і 1 тис. 412 осіб (21,7%) – утриманці.

За період евакуації керівники Макарівського району в 10 господарствах розмістили 19 тис. 466 голів великої рогатої худоби, з них: 6 тис. 229 корів, 3 тис. 722 голови свиней, 1 тис. 651 голова овець і кіз, 240 коней і 247 курей. Дуже багато було перевезено свиней та великої рогатої худоби до колгоспів і радгоспів Макарівського району Київської області. Тварин забивали і перевозили на переробку на м'ясокомбінати. Станом на 12 червня 1986 року було відправлено на Житомирський м'ясокомбінат 4 тис. 467 голів великої рогатої худоби і 2 тис. 500 голів свиней було забито на Білоцерківському птахокомбінаті (табл. 2).

Наслідки Чорнобильської катастрофи продовжують завдавати шкоди здоров'ю населення області. Залишається незадовільним і стан здоров'я ліквідаторів аварії на ЧАЕС. З Прип'яті було переселено в село Музичі, що на Київщині, 37 сімей і заселено в однокімнатні квартири, які будувалися для робітників, жителів села Музичанським радгоспом. Протягом деякого часу переселенці змінювали місце проживання і селилися в інших селах і містах. Близько 20 сімей залишилися проживати в селі Музичі. Після трагедії минуло 27 років, багато переселенців помирали. Нині у с. Музичі проживає лише дві такі сім'ї та учасники, ліквідатори аварії на ЧАЕС, – усього 21 особа.

Статистичні спостереження засвідчують зміни в стані здоров'я громадян, які зазнали впливу наслідків Чорнобильської катастрофи, стабільного характеру. Зростали за останні роки й показники смертності за всіма основними класами хвороб. У структурі смертності «ліквідаторів» переважають хвороби системи кровообігу, злякисні новоутворення, хвороби органів дихання, органів травлення, травми, отруєння та інші дії зовнішніх факторів. Ця тенденція має місце впродовж останніх десяти років.

Таблиця 3

Динаміка природного руху населення за 1989-1998 рр. в Київській області [17].

Роки	Кількість народжених осіб		Кількість померлих осіб		Природний приріст або скорочення	
	місто	село	місто	село	місто	село
1989	15373	10800	8798	14985	6574	-4185
1990	14230	9707	9412	15995	4818	-6288
1991	13420	9233	10255	17164	3165	-7931
1992	12685	8853	11029	17054	1656	-8201
1993	12162	8231	11921	18290	241	-10059
1994	11104	8009	11931	18474	-827	-10465
1995	10685	7615	12992	18503	-2307	-10888
1996	10329	7233	12399	18168	-2070	-10935
1997	9769	6701	12225	17831	-2456	-11130
1998	8681	6192	12081	17047	-3400	-10855

За 10 років від 1989 до 1998 року в Київській області кількість народжених осіб становить 201 тис. 12 осіб, з них: 118 тис. 438 осіб у місті і 82 тис. 574 осіб у сільській місцевості. Але кількість померлих осіб становить 286 тис. 554 осіб, з них: 113 тис. 43 особи – міське населення і 173 тис. 511 осіб сільські жителі. Природний приріст в області спостерігався лише в місті від 1989 до 1993 року на 16 тис. 454 особи, а після приросту відбулося скорочення кількості на 11 тис. 60 осіб. У сільській місцевості на 90 тис. 937 осіб зменшилась кількість населення за згаданий період часу (табл. 3).

Таблиця 4

Динаміка природного руху населення за 1999-2008 рр. в Київській області [18].

Роки	Кількість народжених осіб		Кількість померлих осіб		Природний приріст або скорочення	
	місто	село	місто	село	місто	село
1999	7955	5717	12380	17190	-4425	-11473
2000	7818	5669	12800	17264	-4982	-11595
2001	7949	5339	13263	17116	-5314	-11777
2002	8538	5456	13237	17043	-4699	-11587
2003	9469	5610	13697	17428	-4228	-11818
2004	10161	5855	14066	17408	-3905	-11553
2005	10329	6131	14470	18008	-4141	-11877
2006	10845	6538	14153	17317	-3308	-10779
2007	11349	7029	14364	17147	-3015	-4831
2008	12512	7683	14276	16670	-1764	-8987

За 10 років від 1999 до 2008 року в Київській області кількість народжених становить 157 тис. 952

особи, з них: 96 тис. 925 осіб у міських поселеннях і 61 тис. 27 осіб у сільській місцевості. Крім того, кількість померлих осіб становить 309 тис. 297 осіб, з них 136 тис. 706 осіб міські жителі і 172 тис. 591 осіб сільське населення. Відбувається скорочення кількості осіб як у місті – на 39 тис. 781 особу, так і в сільській місцевості – на 106 тис. 277 осіб (табл. 4).

Україна особливого значення надає співробітництву з країнами, що найбільше постраждали від катастрофи, – Республікою Білорусь і Російською Федерацією. Органами державної влади та населенням багато зроблено, щоб звести до мінімуму наслідки катастрофи на Чорнобильській АЕС. Прямі витрати України на пом'якшення наслідків Чорнобильської катастрофи за період з 1986-1991 рр. становили близько з 6 млрд доларів США, а за період від 1992 до 2005 року витрати становили 7 млрд доларів США. Допомога потерпілим областям була зосереджена на заходах з відновлення життєдіяльності уражених радіацією регіонів, проведення соціальної підтримки населення, яке залишилося проживати в забруднених областях, організації медичного обслуговування [19].

Актуальною проблемою сьогодення залишаються хвороби органів системи кровообігу, травлення, ендокринної системи, розлади нервово-психічної сфери в постраждалих. За кількістю постраждалих від аварії на ЧАЕС Вінницька область посідає п'яте місце після Київської, Рівненської, Житомирської та Волинської області.

Порівняно з попереднім періодом у постраждалих триває зростання загальної захворюваності, інвалідності та смертності. У структурі захворюваності та причин смертності дорослих постраждалих переважають хвороби системи кровообігу, захворювання органів травлення й дихання. Серед постраждалих дитячих груп найчастіше реєструються хвороби дихальної, ендокринної системи, шлунково-кишкового тракту.

Для поліпшення якості життя громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, необхідно вдосконалити загальнодержавні підходи до відновлення економіки і соціальної інфраструктури. Покращити якість медичної допомоги, доступної для малозабезпеченого населення, сприяти широкій охороні здоров'я, підвищити рівень обізнаності населення щодо безпечнішого способу життя в умовах радіоактивного забруднення.

Отже, населення Київщини, що вже багато років мешкає на забруднених територіях, також зазнає негативного впливу наслідків аварії. Серед багатьох факторів, що негативно вплинули на здоров'я людей в умовах соціально-економічної кризи в суспільстві, у Київській області продовжує діяти чорнобильський фактор. Чорнобильська катастрофа значно вплинула на здоров'я населення не лише внаслідок радіації, але й через психологічні стреси, вимушену міграцію, зміни умов і способу життя людей. Невпевненість у майбутньому сім'ї призвела багатьох жи-

телів до перегляду своїх шлюбних і репродуктивних планів.

Що стосується показників захворюваності постраждалого дитячого контингенту, то останніми роками, за даними МОЗ, встановлена тенденція до їх стабілізації, зокрема захворюваності на хвороби органів травлення, нервової системи, уроджені вади розвитку.

Л і т е р а т у р а

1. Барановська Н. П. Соціальні та економічні наслідки Чорнобильської катастрофи / Н. П. Барановська; Ін-т історії України, НАН України. – Київ, 2001. – 95 с. – (Іст. зошити).
2. Борисенко В. К. Така житка...: культура повсякдення українців Чорнобильського Полісся: (за матеріалами етнограф. експедиції 1994 р.) / В.К. Борисенко; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. науково-дослід. ін-т українознавства та всесвіт. історії, Київ. нац. ун-т ім.Тараса Шевченка. – Київ: Стило, 2011. – 224 с.
3. Васюта С. І. Постчорнобильський період в Україні: національний досвід в контексті цивілізаційних стратегій / С. І. Васюта; НАН України, Ін-т історії України. – Київ, 2001. – 131 с. – (Іст. зошити; Т. 51)
4. Красильников С.П. Чорнобильська трагедія: і мертвим, і живим, і ненарожденим...: у 2 кн. Кн. 2 / С. П. Красильников. – Київ: АРТІС, 2011. – 512 с.: фот.
5. Книга Пам'яті України. Чорнобильська трагедія Житомирська область. – Житомир: Комунально-видавничо-газетне видавництво «Полісся», 2016. – С. 8.
6. Так само. – С. 8-9.
7. Чорнобиль – біль України. Медико-соціальні аспекти. Підсумки 25 річ. досл. – Вип. 4. – Вінниця, 2011. – С. 3.
8. Барановська Н.П. Чорнобильська трагедія. Нариси з історії. – К., Інститут історії України НАН України, 2011. - 151 с.
9. Так само. – С. 152.
10. Так само. – С. 159.
11. Книга Пам'яті України. Чорнобильська трагедія. Житомирська область. – Ж. Комунально-видавничо-газетне видавництво «Полісся», 2016. – 672 с.
12. Соціально-економічний розвиток територій, що постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС: проблеми та шляхи їх подолання: зю мат-лів «круглого столу» / за заг. ред. О.В. Литвиненка. – К., 2011, НІСД. – С. 52-53.
13. Парламентські слухання на тему: «Про стан, заходи і перспективи подолання наслідків Чорнобильської катастрофи». – К., 2008. – С. 40-41.
14. Барановська Н.П. Суспільний вимір Чорнобильської катастрофи // Український історичний журнал. – К., 2006. - №2 – С. 129-145.
15. Ф. 43. Архіву кафедри етнології та краєзнавства КНУ імені Тараса Шевченка. П. 4. Табл. №70. Арк. 1.
16. Ф. 43. Архіву кафедри етнології та краєзнавства КНУ імені Тараса Шевченка. П. 4. Табл. №70. Арк. 1.
17. Ф. 43. Архіву кафедри етнології та краєзнавства. КНУ імені Тараса Шевченка П. 4. Табл. №67. Арк.1., Табл. №71. Арк. 2.
18. Ф. 43. Архіву кафедри етнології та краєзнавства КНУ імені Тараса Шевченка. П. 4. Табл. №71. Арк. 2.

19. Парламентські слухання на тему: «Про стан, заходи і перспективи подолання наслідків Чорнобильської катастрофи». – К., 2008. – С. 47.

References

1. Baranovska N. P. Sotsialni ta ekonomichni naslidki ChornobilskoYi katastrofi / N. P. Baranovska; In t IstorIYi UkraYini, NAN UkraYini. – KiYiv, 2001. – 95 s. – (Ist. zoshiti).
2. Borisenko V. K. Taka zhitka...: kultura povsyakdennya ukraYintslv Chornobilskogo PolIssya: (za materlalami etnograf. ekspeditsIYi 1994 r.) / V.K. Borisenko; M-vo osvIti I nauki, molodi ta sportu UkraYini, Nats. naukovodoslId. In t ukraYinoznavstva ta vsesvIt. IstorIYi, KiYiv. nats. un t Im.Tarasa Shevchenka. – KiYiv: Stilos, 2011. – 224 s.
3. Vasyuta S. I. Postchornobilskiy period v UkraYini: natsionalniy dosvid v kontekstI tsivilizatsIynih strategiy / S. I. Vasyuta; NAN UkraYini, In t IstorIYi UkraYini. – KiYiv, 2001. – 131 s. – (Ist. zoshiti; T. 51)
4. Krasilnikov S.P. Chornobilska tragediya: I mertvim, I zhivim, I nenarozhdenim...: u 2 kn. Kn. 2 / S. P. Krasilnikov. – KiYiv: ARTIS, 2011. – 512 s.: fot.
5. Kniga Pam'yati UkraYini. Chornobilska tragediya Zhitomirska oblast. – Zhitomir: Komunalno-knizhkovogazetne vidavnistvo «PolIssya», 2016. – S. 8.
6. Tak samo. – S. 8-9.
7. Chornobil – bil UkraYini. Mediko-sotsialni aspekti. Pidsumki 25 rIch. dosl. – Vip. 4. – VInnitsya, 2011. – S. 3.
8. Baranovska N.P. Chornobilska tragediya. Narisi z IstorIYi. – K., Institut IstorIYi UraYini NAN UkraYini, 2011. – 151 c.
9. Tak samo. – S. 152.
10. Tak samo. – S. 159.
11. Kniga Pam'yati UkraYini. Chornobilska tragediya. Zhitomirska oblast. – Zh. Komunalno knizhkovogazetne vidavnistvo «PolIssya», 2016. – 672 s.
12. Sotsialno-ekonomichniy rozvitok teritoriy, scho postrazhdali vnaslidok avarIYi na Chornobilskiy AES: problemi ta shlyahi Yih podolannya: zyu mat-Ilv «kruglogo stolu» / za zag. red. O.V. Litvinenko. – K., 2011, NISD. – S. 52-53.
13. Parlamentski sluhannya na temu: «Pro stan, zahodi I perspektivi podolannya naslidkIv ChornobilskoYi katastrofi». – K., 2008. – S. 40-41.
14. Baranovska N.P. Suspilniy vimIr ChornobilskoYi katastrofi // UkraYinskiy Istorichniy zhurnal. – K., 2006. - №2 – S. 129-145.
15. F. 43. ArhIvu kafedri etnologIYi ta kraeznavstva KNU ImenI Tarasa Shevchenka. P. 4. Tabl. №70. Ark. 1.
16. F. 43. ArhIvu kafedri etnologIYi ta kraeznavstva KNU ImenI Tarasa Shevchenka. P. 4. Tabl. №70. Ark. 1.
17. F. 43. ArhIvu kafedri etnologIYi ta kraeznavstva. KNU ImenI Tarasa Shevchenka P. 4. Tabl. №67. Ark.1., Tabl. №71. Ark. 2.

18. F. 43. ArhIvu kafedri etnologIYi ta kraeznavstva KNU ImenI Tarasa Shevchenka. P. 4. Tabl. №71. Ark. 2.
19. Parlamentski sluhannya na temu: «Pro stan, zahodi I perspektivi podolannya naslidkIv ChornobilskoYi katastrofi». – K., 2008. – S. 47.

Деркач С. С. Последствия Чернобыльской катастрофы для Киевской области

В статье освещены проблемы Чернобыльской катастрофы на примере Киевской области, по данным, предоставленным Национальным музеем «Чернобыль» в отношении переселенцев из Чернобыльского района в Макаровский район Киевской области. Проанализированы изменения, которые произошли в социальной ситуации в течении 30 постчернобыльских лет. Раскрыты экологические и медицинские последствия выбросов радиоактивности из разрушенного 4-го энергоблока ЧАЭС, позитивы и негативы во время их минимизации, проблемы с финансированием основных направлений социальной поддержки пострадавшего населения. Предложены пути решения демографической ситуации не только в Киевской области, но и в Украине. Кроме того, исследования основываются на результатах опроса жителей Киево-Святошинского, Макаровского и Васильковского районов Киевской области.

Ключевые слова: Чернобыльская трагедия, Киевская область, эвакуированное лицо, загрязнение.

Derkach S. Chernobyl disaster consequences for Kyiv region

The article depicts the problems of the Chernobyl disaster on the Kyiv region example applying the data given by the National Museum of Chernobyl concerning the inhabitants who have been relocated from the Chernobyl district to the Makariv district of the Kyiv region. The changes that happened in the social situation during the 30 years after the tragedy have been analyzed. Ecological and medical consequences influenced by radioactive emissions from the power station's fourth unit, positive and negative factors during their minimization, financing problems of the main areas of social support for the affected population have been revealed. The ways of solving the demographic situation not only in the Kyiv region, but also in Ukraine are offered. Besides, the research is based on the results of a survey of residents of Kyiv-Svyatoshinsky, Makarovsky and Vasilkovsky districts of the Kyiv region.

Key words: Chernobyl tragedy, Kyiv region, evacuated person, pollution.

Деркач С.С. – к.і.н., доцент кафедри міжнародного туризму Київського міжнародного університету, e-mail:SvitlankaDe@gmail.com

Рецензент: д.і.н., проф. Дефорж Г.В.

Статья подана 01.11.2018.